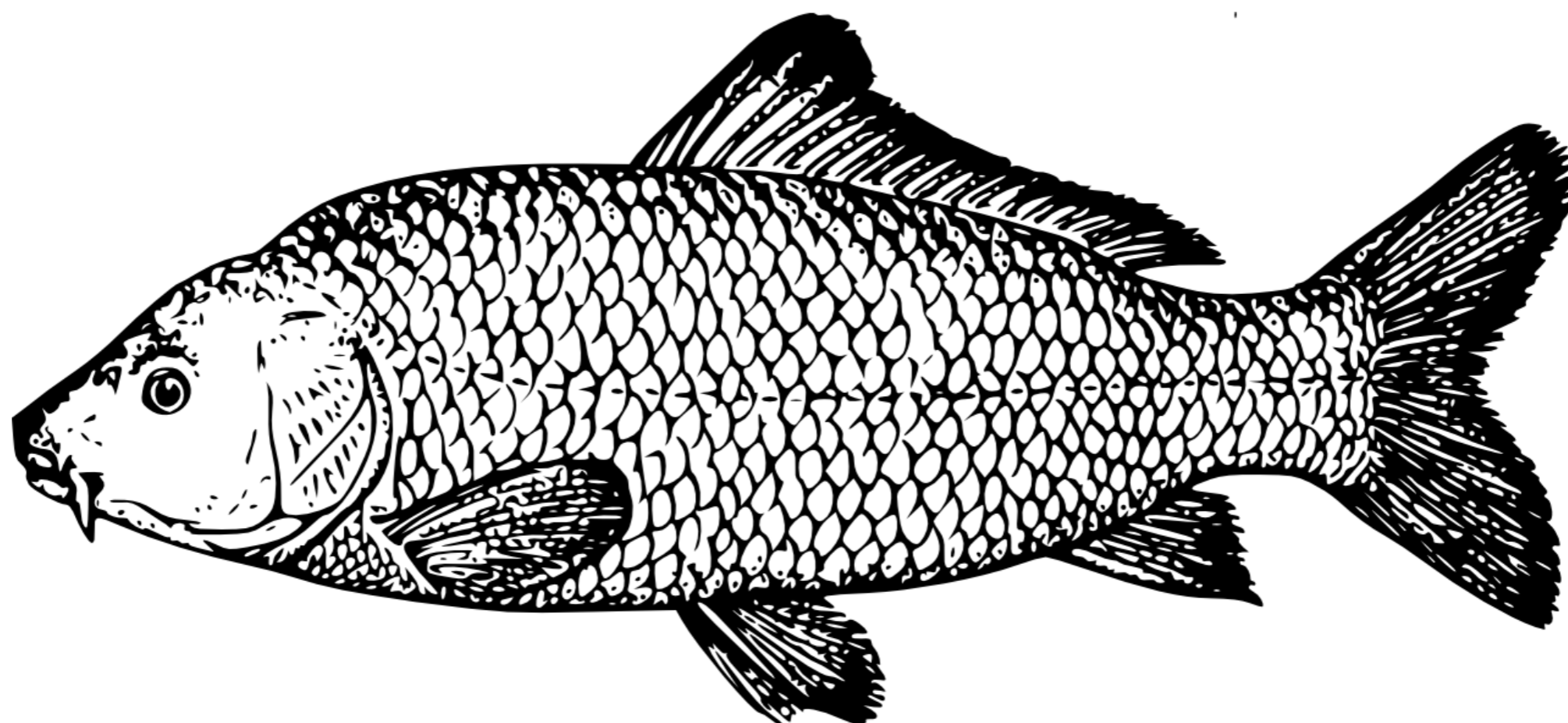

HISTORIE RYBNÍKÁŘSTVÍ

V Českých zemích má obor rybníkářství již dlouholetou tradici. První zmínky sahají až do 12. století. První rybník na našem území měl být založen v roce 1115, doloženo na základně zakládací listiny Kladrubského kláštera (ve stejné listině i rok je první doložená zmínka o Chocenicích). Za vlády Jana Lucemburského a Karla IV. se v Třeboňské pánvi začaly zakládat rybníky. Vznikl například nejstarší rybník v Jižních Čechách - Dvořiště. Nejvíce rybníkářství u nás podporovali rody jako Vítkovci, Schwarzenbergové nebo samozřejmě Rožmberkové. V době husitské došlo k útlumu pro ekonomický úpadek oblasti a také pro válečné útrapy. Největší rozmach rybníkářství zažilo však v 15. století, v období, kdy zakládají rybníky v jižních Čechách Rožmberkové, a můžeme předpokládat, že v tomto období byl založen i Vejsovský rybník. Původní způsob chovu se označuje jako kumulativní metoda neboli divoký chov. Při tomto chovu se rybník nasadil matečnými kapry, kteří se vytřeli a zůstali s plůdkem v rybníce až do jeho vyspění, tj. 5 až 6 let. Generační kapři se každým rokem znovu vytřeli a rybník se plnil různými ročníky plůdku, který si postupem let stále více konkuroval ve sběru potravy. Byl proto stále hladový a špatně rostl. Do rybníků se vždy dostaly plevelné ryby, které se zde mohly pět let nerušeně množit. Velké množství drobných ryb se neobešlo bez vydatného přísazování štik. V mnoha případech se rybářům jistě podařilo jejich počet správně odhadnout a nasadit, pak štiky spotřebovaly plevel i přebytečný plůdek. Tím se zlepšil stav potravy pro kapry a hospodářský výsledek byl dobrý, pokud však štiky v rybníce převládly na úkor kaprů a výsledek byl opačný. Tato metoda byla velmi primitivní, život a vývoj ryb byl z větší části ponechán přírodě bez záruky úspěšného výlovu. Po dlouhých 300 let měli rybáři lepší uspořádání chovu kapra na dosah ruky. Stačilo při výloveh vytržít násadu a přesadit ji do jiného rybníka. K vyřešení tohoto dlouhodobého problému se dospělo v 15. století. Již z roku 1411 se zachoval doklad o tom, že rybník byl nasazen tříletou násadou. To znamená, že chovatelé té doby znali již alespoň dva stupně chovu. V jednom rybníce vychovali násadu a převezli ji do jiného rybníka. Tato zdánlivá maličkost však znamená velký pokrok, protože šlo vlastně o velice důležitý objev, který rázem odstranil mnoho nedostatků původní metody. Tříletá násada přišla totiž nepochybně do rybníka sloveného, kde nebyly ani ryby plevelné, ani dravé, natož přebytečný plůdek. Zde konečně mohli nasazení kapři ukázat, jak dovedou v dobrých podmínkách přibývat na hmotnosti. Někdy v polovině 15. století přišlo další zdokonalení. Byla zavedena třístupňová metoda. Plůdek se v jednom rybníce líhne, ve druhém vyrůstá do velikosti násady a ve třetím do velikosti tržního kapra. Tento způsob, který se v podstatě zachoval v rybníčním hospodářství dodnes, vznikl pravděpodobně na Moravě. Z roku 1465 pochází o tom první zpráva týkající se obhospodařování rybníků u Dražkovic na Vyškovsku.

Nová technika chovu se rychle rozšířila v druhé polovině 15. století. Nyní už nebylo účelné hospodařit na jednotlivém, třeba i velkém rybníce. Bylo potřeba přistavět menší plůdkové rybníčky a výtažníky, vytvořit celé rybníční soustavy. Přibýlo také práce s chovem. Častěji se lovilo, častěji se převážel plůdek a násada. Hlavní rybníky se nyní lovily za pouhé 2 až 3 roky. Hospodářský výsledek se pronikavě zvýšil a znamenal velký příjem do pokladnic feudálních panství, církve a měst. Rybníční hospodářství se dostalo do popředí zájmu. Kdo rybníky dosud neměl nebo jich měl málo, mohl buď' závistivě přihlížet, jak se v době výlovů sjíždějí na hráze šťastnějších sousedů povozy kupců, anebo se sám pustil do výstavby. Většina statků zvolila druhou možnost a rybníků v Čechách i na Moravě rychle přibývalo. Také zároveň bylo díky rozdílným požadavkům možno na plůdkový, výtažník a hlavní rybník využít lépe terénní podmínky. Začala také výstavba důmyslné rybníční soustavy, která propojovala rybníky a přiváděla do nich vodu z okolních řek. Musíme samozřejmě zmínit jména nejslavnějších českých rybníkářů jako je Josef Štěpánek Netolický, Jakub Krčín z Jelčan nebo Mikuláš Ruthard z Malešova. K vlně úpadku došlo v 17. a 18. století a hlavní podíl na to měla taky jedna z Josefínských reforem. Rybníky byly vysoušeny a zaváženy, protože byla zvýhodněna cena pšenice, tak plocha bývalých rybníků byla využívána k jejímu pěstování. V dnešní době je počet rybníků stabilní a hlavní úsilí je vynakládáno na zpevnění hrází, které byly během povodní poničeny, či na odbahnění rybníků.

NAUČNÁ STEZKA Z CHOCENIC NA VELKOU SKÁLU U BZÍ

HISTORIE CHOCENIC	1
ZÁMEK A OKOLNÍ BUDOVI	2
VEJSOVÁK	3
SÝPKA	4
CHOCENICKÝ DRNÁK	5
HISTORIE RYBNÍKÁŘSTVÍ	6
VELKÁ SKÁLA U BZÍ	7

ZŘIZOVATEL: STARÝ ZÁMEK CHOCENICE, O.S.

